

Oponentský posudek na bakalářskou práci N. Tatach „Časová perspektiva a zdroje učební motivace u účastníků Mezinárodní chemické olympiády“

Práce kolegyně Tatach je sekundární analýzou dat získaných v rámci projektu VŠCHT Praha (Dr. High) zaměřeného na výzkum předpokladů k učení u účastníků Mezinárodní chemické olympiády. Pro potřeby vlastní bakalářské práce zpracovala autorka výsledky šetření s užitím vybraných dotazníků pro zmapování tzv. časové perspektivy a motivace k učení u středoškoláků, účastníků Mezinárodní chemické olympiády.

Předkládaná práce je strukturována do dvou oddílů: teoretické a praktické části. Teoretická část má přehledový charakter s důrazem na definice základních konceptů potřebných pro porozumění realizovanému výzkumu: motivace, Zimbardův koncept časové perspektivy a jeho vztah k učební činnosti studenta. Autorka zde čerpá téměř výhradně z domácí literatury, což značně limituje relevantnost i kvalitu zpracování. V kapitole o motivaci pracuje relativně často s literaturou staršího data a učebnicemi, což vzbuzuje pochybnosti o kvalitě takto provedené konceptualizace klíčového pojmu pro předkládanou práci. V kapitole o vývoji motivace v průběhu života a adolescenci pracuje také převážně s učebnicemi. Zpracování tématu časové orientace se drží Zimbardova základního teoretického rámce a orientuje se na představení způsobů, jak časovou perspektivu hodnotit. Obecně teoretická část ale především postrádá hloubku a orientaci směrem k potřebám vlastního výzkumu – cíle a hypotézy prezentované v kap. 6. 1. tak doslova „visí ve vzduchu“. Formulace cílů výzkumu a výzkumných hypotéz ve vazbě na výsledky předchozího výzkumu a identifikace návaznosti na předchozí výzkum je přitom základním krokem kvantitativně orientovaného explanativního či konfirmačního výzkumu.

Praktická část pracuje se čtyřmi hypotézami, pro jejichž formulaci nepředkládá autorka žádné teoretické opory. Relevance takto stanovených hypotéz je tedy značně diskutabilní. Zcela jistě by pro potřeby předložené práce dostačovalo vymezení cílů výzkumu (což autorka dělá) a následně by dle mého názoru –více vyhovovalo formulovat k těmto cílům vhodné výzkumné otázky.

Metodologie výzkumu je uchopena stručně, místy je znát, že byla „šitá rychlou jehlou“ a neprošla korekturním čtením (např. formátování kapitol nebo nedokončená věta na str. 31 dole). Například popis použitých nástrojů pro sběr dat považuji za příliš stručný. Zimbardův inventář je nakonec více popsán v rámci teoretické části (kap. 4.2.1) než v kapitole o metodologii, nicméně ani na jednom místě práce není dobře vysvětlena podstata analýzy tohoto dotazníku nebo způsob, jakým autorka inventář konkrétně vyhodnocovala. V případě Dotazníku motivačních zdrojů je popis obsahu a logiky konstrukce, stejně jako způsobu vyhodnocení ještě stručnější a zcela nedostačující pro porozumění způsobu, jakým jsou motivační zdroje v rámci dotazníku konceptualizovány. Tabulka na str. 32, která zřejmě má tento dotazník lépe přiblížit, působí jako teprve rozpracovaná a z textu není jasné, co má čtenáři vysvětlit. Dále, v kapitole o výběru výzkumného vzorku není vůbec zřetelné, proč a v čem je vybraná skupina respondentů přínosem z hlediska studia časové perspektivy a motivačních zdrojů. Ano, jedná se o velmi specifickou skupinu respondentů, ale kde je hodnota vybrané skupiny pro zkoumané téma – hodnota nad rámec pouhé příležitosti spojené s Mezinárodní olympiádou. Kapitoly 8.1. nazvaná „Etika práce“ a 8. 2. Možné vlivy při sběru dat jsou nelogicky umístěny jako součást popisu výzkumného vzorku. Navíc, kapitola o etice je doslova výkřikem, jde o jeden odstavec plný deklarácí, které čtenář musí nutně zpochybňovat, neb nemá možnost jakkoliv tyto deklarace ověřit (např. chybějící znění informovaného souhlasu v příloze?).

Zpracování výsledků výzkumu naplňuje výhradně popisný rámec s důrazem na frekvenci určitých voleb respondentů v obou užitých dotaznících. Poněkud překvapivě se v rámci popisu výsledků objevují dílčí

snahy srovnávat výsledky tohoto šetření s výsledky dříve realizovaných (validizačních?) studií. Aniž by bylo možné předpokládat, že autorka takové srovnání může provést (zejména s odkazem na srovnatelnost parametrů metodologie vlastního výzkumu i výzkumů, s nimiž vlastní výsledky srovnává). Nesrozumitelné – ve vztahu ke stanoveným hypotézám - jsou i analýzy vnitřní reliability: jak konkrétně přispívají k testování stanovených hypotéz? Místy mám jako čtenář intenzivní pocit, že realizovaný výzkum měl od začátku především „validizační cíle- pak by ale formulace cílů výzkumu i provedení analýz mělo více směřovat k psychometrickým vlastnostem užitých dotazníků...

Pravděpodobně nejvýraznější analytický rozměr má kap. 9.3.1. - i když i zde je velmi obtížné pro čtenáře vztahovat provedené korelační analýzy ke stanoveným hypotézám výzkumu. V závěru předložené práce autorka nicméně poměrně přehledně shrnuje a akcentuje zjištění, která považuje za podstatná a činí tak ve vztahu ke stanoveným cílům práce. Jen velmi málo ovšem pracuje s vysvětlením těchto výsledků nebo s uvedením těchto výsledků do souvislosti s dalšími relevantními poznatky z oblasti sledovaného tématu. Provedla tedy zpracování základního popisu odpovědí, které vybraná skupina respondentů poskytla při práci se zvolenými dotazníky. Interpretace těchto popisných údajů jsou nicméně diskutabilní, srovnání s dříve provedenými validizačními studii je metodologicky problematickým krokem (bez možnosti ověření shody parametrů provedené studie a studií citovaných); případně nemají dostatečné opory v Teoretické části. Autorku např. překvapuje (u sledované skupiny studentů) převaha časové orientace „hédonistická přítomnost“, zejména pokud pracuje se Zimbardovými charakteristikami této kategorie jedinců dle časové perspektivy, kde pozitivní studijní výsledky, píle a nadání vnímá jako neslučitelné s hédonistickou orientací v životě. Interpretace tohoto výsledku výzkumu by se nejspíš neměla omezit jen na konstatování „neshody“ předpokládaných charakteristik výzkumného vzorku a Zimbardovy hédonistické orientace- co když je autorkou konstruovaný obraz typického účastníka Mezinárodní chemické olympiády jen stereotypem pilného žáka, který sama konstruuje. Je snad nadaný žák vždy pilný žák? A co věk respondentů – jak moc má smysl uvažovat v případě zvolené skupiny respondentů o charakteristice/ vývojových úkolech rané adolescence? Jsou provedené korelační analýzy (třetí cíl výzkumu) skutečně dostatečnou oporou pro zhodnocení stanovených hypotéz? Bez pečlivější a argumentované formulace těchto hypotéz je to podle mého názoru velmi obtížné, neboť autorka nemá jak čtenáře přesvědčit o tom, že stanovené hypotézy předcházely provedení analýzy sesbíraných dat.

Celkově předloženou práci hodnotím jako nepečlivě zpracovanou a jen na povrchu promyšlenou; postrádající kvalitní rešeršní práci s odbornou literaturou, postrádající konceptualizaci výzkumných cílů a formulaci výzkumných hypotéz. Popis metodologie výzkumu je provedený ledabyle a povrchně, také se známkami nedostatků na úrovni myšlenkové práce s textem. Text práce by si také zasloužil pečlivější korekturní čtení a důslednější zpracování formálních aspektů (zejména tabulky a přílohy). Práci navrhuji hodnotit známkou dobře.

doc. PhDr. Seidlová Málková Gabriela, Ph.D.

Hostivice, 1.9. 2019